

บุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง หรืออีสานตอนล่าง มีเนื้อที่ประมาณ 10,321.885 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ทางรถยนต์ประมาณ 410 กิโลเมตร และทางรถไฟประมาณ 376 กิโลเมตร

ประวัติ

บุรีรัมย์เป็นเมืองแห่งความรื่นรมย์ตามความหมายของชื่อเมือง เป็นเมืองที่น่าอยู่อาศัยสำหรับคนในท้องถิ่น และเป็นเมืองที่นำมาเยือนสำหรับคนต่างถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์มักมีไปด้วยปราสาทหินใหญ่น้อย อันหมายถึงความรุ่งเรืองมาแต่อดีต จากการศึกษาของนักโบราณคดีพบหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยทวารวดี และที่สำคัญที่สุดพบกระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดบุรีรัมย์ คือ หลักฐานทางวัฒนธรรมของเขมรโบราณ ซึ่งมีทั้งปราสาทอิฐและปราสาทหินเป็นจำนวนมากกว่า 60 แห่ง รวมทั้งได้พบแหล่งโบราณคดีที่สำคัญ คือ เตาเผาภาชนะดินเผา และภาชนะดินเผาแบบที่เรียกว่า “เครื่องถ้วยเขมร” ซึ่งกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 15-18 อยู่ทั่วไป

หลังจากสมัยของวัฒนธรรมขอมหรือเขมรโบราณแล้ว หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของบุรีรัมย์เริ่มมีขึ้นอีกครั้งตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยปรากฏชื่อว่าเป็นเมืองขึ้นของเมืองนครราชสีมา และปรากฏชื่อต่อมาในสมัยกรุงธนบุรี ถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ บุรีรัมย์มีฐานะเป็นเมืองหนึ่ง จนถึง พ.ศ. 2476 ได้มีการจัดระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาคใหม่ จึงได้ชื่อเป็นจังหวัดบุรีรัมย์มาจนถึงปัจจุบันนี้

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อจังหวัดขอนแก่น และมหาสารคาม
ทิศใต้	ติดต่อจังหวัดปราจีนบุรีและเพ็ญเขาพนมมลัย ซึ่งกั้นเขตแดน ระหว่างไทยกับกัมพูชาประชาธิปไตย
ทิศตะวันออก	ติดต่อจังหวัดสุรินทร์
ทิศตะวันตก	ติดต่อจังหวัดนครราชสีมา

การปกครอง

บุรีรัมย์แบ่งการปกครองออกเป็น 18 อำเภอ กับ 4 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ อำเภอนางรอง อำเภอลำปลายมาศ อำเภอประโคนชัย อำเภอพุทไธสง อำเภอสตึก อำเภอกระสัง อำเภอบ้านกรวด อำเภอคูเมือง อำเภอละหานทราย อำเภอหนองกี่ อำเภอปะคำ อำเภอนาโพธิ์ อำเภอหนองหงส์ อำเภอพลับพลายชัย อำเภอห้วยราช อำเภอโนนสุวรรณ อำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดบุรีรัมย์ กิ่งอำเภอบ้านด่าน กิ่งอำเภอขามเฒ่า กิ่งอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ และกิ่งอำเภอโนนดินแดง อำเภอที่อยู่ติดชายแดนได้แก่ อำเภอบ้านกรวด และอำเภอละหานทราย

การคมนาคม

รถยนต์ จากกรุงเทพฯ เดินทางไปตามทางหลวงหมายเลข 1 (พหลโยธิน) ถึงสระบุรี เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 2 (มิตรภาพ) จากนั้นแยกขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 24 (โชคชัย-เดชอุดม) ผ่านอำเภอหนองกี่ อำเภอนางรอง แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ตัวจังหวัดบุรีรัมย์ ตามทางหลวงหมายเลข 218 รวมระยะทาง 410 กิโลเมตร หรือจากนครราชสีมา ตามทางหลวงหมายเลข 226 ผ่านอำเภอจักราช ห้วยแถลง-ลำปลายมาศ รวมระยะทาง 384 กิโลเมตร

รถประจำทาง บริษัท ขนส่ง จำกัด เดินรถระหว่างกรุงเทพฯ-บุรีรัมย์ ทุกวัน มีทั้งรถธรรมดาและรถปรับอากาศ รายละเอียดติดต่อได้ที่ สถานีขนส่งสายตะวันออกเฉียงเหนือ ถนนกำแพงเพชร 2 โทร. 936-2852-66

รถไฟ มีรถไฟสายกรุงเทพฯ-อุบลราชธานี กรุงเทพฯ-สุรินทร์ และนครราชสีมา-อุบลราชธานี ทั้งที่เป็นขบวนรถด่วน รถเร็ว รถธรรมดา และรถดีเซลราง ผ่านสถานีบุรีรัมย์ทุกขบวน โดยเฉพาะรถดีเซลรางปรับอากาศจะใช้เวลาน้อยกว่ารถยนต์มาก รายละเอียดติดต่อสอบถามได้ที่ 223-7010, 223-7020

เครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด ไม่มีเที่ยวบินไปจังหวัดบุรีรัมย์โดยตรง แต่มีเที่ยวบินไปลงที่จังหวัดนครราชสีมา จากนั้นต่อรถโดยสารประจำทางไปจังหวัดบุรีรัมย์ได้ ระยะทางจากนครราชสีมาถึงบุรีรัมย์ ประมาณ 151 กิโลเมตร ติดต่อสอบถาม

รายละเอียดได้ที่ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) โทร. 280-0060, 628-2000

นอกจากนั้น ยังมีรถโดยสารจากตัวเมืองบุรีรัมย์ไปยังจังหวัดใกล้เคียง และไปอำเภอต่างๆ ทุกอำเภอ สำหรับการเดินทางภายในตัวเมืองนั้น มีรถสามล้อรับจ้างอยู่ทั่วไป

ระยะทางจากอำเภอเมือง ไปยังอำเภอและกิ่งอำเภอต่างๆ

อำเภอเมือง-อำเภอห้วยราช	15	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอกระสัง	31	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอลำปลายมาศ	32	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอคูเมือง	33	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอสตึก	40	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอพลับพลาชัย	40	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอนางรอง	54	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอหนองหงส์	54	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอประโคนชัย	64	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอพุทไธสง	64	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอโนนสุวรรณ	65	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอบ้านกรวด	66	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดบุรีรัมย์	70	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอนาโพธิ์	76	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอปะคำ	78	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอหนองกี่	83	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอละหานทราย	99	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-กิ่งอำเภอบ้านด่าน	14	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-กิ่งอำเภอชำนิ	70	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-กิ่งอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์	85	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-กิ่งอำเภอโนนดินแดง	92	กิโลเมตร

สถานที่ที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอเมือง

วนอุทยานเขากระโดง เขากระโดงเป็นภูเขาไฟเก่าแก่ที่มองเห็นลักษณะปากปล่องได้ชัดเจน อยู่ห่างจากอำเภอเมือง 6 กิโลเมตร บนทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย (ทางหลวงหมายเลข 219) วนอุทยานเหล่านี้มีพันธุ์ไม้พื้นเมืองนำศึกษาหลายชนิด สามารถขึ้นได้ 2 ทาง คือ ทางรถยนต์ ซึ่งตลอดเส้นทางจะพบพระพุทธรูปปางต่างๆ เรียงรายอยู่เป็นระยะ ส่วนทางขึ้นอีกทางหนึ่งเป็นบันได มีความสูงประมาณ 265 เมตร ก่อนถึงยอดเขา จะเห็นสระน้ำมณีวรรณอยู่ทางด้านขวามือ สระน้ำนี้เชื่อว่าเดิมเป็นปากปล่องภูเขาไฟบนยอดเขาเป็นลานกว้าง เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสี่ขาวองค์ใหญ่ชื่อว่า “พระสุภัทรบพิตร” ซึ่งเป็นพระพุทธรูปคู่เมืองบุรีรัมย์ และมี

ปรากฏอิโบริมาณภายในประดิษฐานพระพุทธรูปจำลองอยู่ด้วย **อ่างเก็บน้ำกระโดง** อยู่ด้านหน้าของภูเขาไฟกระโดง มีทางแยกซ้ายมือก่อนจะถึงเขากระโดง เพื่อเข้าไปยังค่ายลูกเสือ “บุญญานาคศาสตร์” และสวนสัตว์ บริเวณอ่างเก็บน้ำเป็นสถานที่พักผ่อนที่ดีมากอีกแห่งหนึ่ง และจากจุดนี้สามารถมองเห็นองค์พระสุภัทรบพิตรบนยอดเขากระโดงได้ เป็นภาพที่สวยงามยิ่งนัก

อ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มาก ซึ่งปัจจุบันเป็นสถานที่ราชการของโครงการชลประทานและทำการประปา อยู่ในท้องที่ตำบลเสม็ด บนเส้นทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย ห่างจากตัวเมืองประมาณ 10-13 กิโลเมตร ลักษณะเป็นทะเลสาบน้ำจืดขนาดใหญ่ และร่มรื่นด้วยไม้ยืนต้นทั่วทั้งบริเวณ จึงเป็นสถานที่พักผ่อนที่นิยมมากอีกแห่งหนึ่งของประชาชนในบริเวณใกล้เคียง

วัดกลางบุรีรัมย์ เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคูเมืองบุรีรัมย์ มาแต่โบราณ มีประวัติเล่าว่าสมัยกรุงธนบุรี เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก นำทัพไปปราบเจ้าเมืองนางรอง ซึ่งเป็นกบฏ และได้หยุดพักทัพที่บริเวณนี้ ซึ่งมีสระน้ำขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ปัจจุบันเชื่อกันว่าเป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์อยู่ในวัดกลางบุรีรัมย์ และทางราชการได้มีประกาศยกวัดกลางบุรีรัมย์เป็นพระอารามหลวงแห่งแรกของบุรีรัมย์ เมื่อปี พ.ศ. 2533

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ในบริเวณสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นแหล่งเก็บรวบรวมและจัดแสดงโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุอันมีค่าทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งเป็นแหล่งที่จะค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์โบราณคดี และศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ได้ทำพิธีเปิดศูนย์แห่งนี้เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2536 และเปิดให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้าชมได้ทุกวันในเวลาราชการ

สถานที่ที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดบุรีรัมย์

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ตั้งอยู่บนเขาพนมรุ้ง บ้านตาเป็ก ตำบลตาเป็ก จากตัวจังหวัดบุรีรัมย์ สามารถเดินทางไปพนมรุ้งได้ 2 เส้นทาง คือ

1. ใช้เส้นทางสายบุรีรัมย์-นางรอง (ทางหลวง 208) ระยะทาง 50 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงสาย 24 ไป 14 กิโลเมตร ถึงบ้านตะโก เลี้ยวขวาผ่านบ้านตาเป็กไปพนมรุ้งเป็นระยะทางอีก 12 กิโลเมตร
2. ใช้เส้นทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย ทางหลวงหมายเลข 23

เป็นระยะทาง 44 กิโลเมตร จากตัวอำเภอประโคนชัย มีทางแยกไปพนมรุ้ง ระยะทางอีก 21 กิโลเมตร (เส้นทางนี้ผ่านทางแยกเข้าปราสาทเมืองต่ำด้วย)

ปราสาทหินพนมรุ้ง เป็นเทวสถานในศาสนาฮินดูลัทธิไศวนิกาย มีอายุการก่อสร้างและใช้เป็นเทวสถานต่อเนื่องกันมาหลายสมัย ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 15 ลงมาถึงพุทธศตวรรษที่ 17 จนถึงพุทธศตวรรษที่ 18 พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แห่งอาณาจักรขอมหันมานับถือศาสนาลัทธิมหายาน เทวสถานแห่งนี้จึงคงจะได้รับการดัดแปลงเป็นพุทธศาสนาลัทธิมหายานในช่วงนั้น

- ตัวโบราณสถาน ตั้งอยู่บนยอดภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว สูงประมาณ 200 เมตร จากพื้นราบ คำว่า “พนมรุ้ง” หรือ “วนรุ้ง” เป็นภาษาเขมรแปลว่า “ภูเขาใหญ่” ปราสาทพนมรุ้งหันไปทางทิศตะวันออกเฉียง ประกอบด้วยอาคารและสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่ตั้งเรียงรายขึ้นไปจากลาดเขาทางขึ้นจนถึงปราสาทประธานบนยอดอันเปรียบเสมือนวิมานที่ประทับของพระศิวะ บันไดทางขึ้นช่วงแรกทำเป็นตระพังสามชั้นผ่านขึ้นมาสู่พลับพลาชั้นแรก จากนั้นเป็นทางเดินซึ่งมีเสานางเรียงปักอยู่ที่ขอบทางทั้งสองข้างเป็นระยะๆ ถนนทางเดินนี้ทอดไปสู่สะพานนาคราช ซึ่งเปรียบเสมือนจุดเชื่อมต่อระหว่างดินแดนแห่งมนุษย์และสรวงสวรรค์ ด้านข้างของทางเดินทางทิศเหนือมีพลับพลาสร้างด้วยศิลาแลง 1 หลัง เรียกกันว่า โรงช้างเผือก สุดสะพานนาคราชเป็นบันไดทางขึ้นสู่ปราสาท ซึ่งทำเป็นชานพักเป็นระยะๆ รวม 5 ชั้น สุดบันไดเป็นชานชลาโล่งกว้าง ซึ่งมีทางนำไปสู่สะพานนาคราชหน้าประตูกลางของระเบียงคด อันเป็นเส้นทางหลักที่จะผ่านเข้าสู่ลานชั้นในของปราสาท และจากประตูนี้ยังมีสะพานนาคราชรับอยู่อีกช่วงหนึ่งก่อนถึงปราสาทประธาน

- ปราสาทประธาน หรือส่วนที่สำคัญที่สุด ตั้งอยู่ตรงศูนย์กลางของลานปราสาทชั้นใน มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมมณฑปคือห้องโถงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เชื่อมอยู่ทางด้านหน้าที่ส่วนประกอบของปราสาทประธานตั้งแต่ฐานผนังด้านบนและด้านล่าง เสากอบประตูละเอียดผนัง ทับหลัง หน้าบัน ชูมชั้นต่างๆ ตลอดจนกลีบขนุนปราสาทล้วนสลักลวดลายประดับทั้งลวดลายดอกไม้ ใบไม้ ภาพฤๅษีเทพประจำทิศ ศิวะนาฏราช ที่ทับหลังและหน้าบันด้านหน้าปราสาทประธาน ลักษณะของลวดลายและรายละเอียดอื่นๆ ช่วยให้กำหนดได้ว่าปราสาทประธานพร้อมด้วยบันไดทางขึ้นและสะพานนาคราชสร้างขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 17

ภายในลานชั้นในด้านตะวันตกเฉียงใต้ มีปรางค์ขนาดเล็ก 1 องค์ ไม่มีหลังคา จากหลักฐานทางศิลปกรรมที่ปรากฏ เช่น ภาพสลักที่หน้าบัน ทับหลัง บอกให้ทราบได้ว่าปราสาทองค์นี้สร้างขึ้นก่อนปราสาทประธาน มีอายุในราวพุทธศตวรรษที่ 16

นอกจากนี้ยังมีฐานปรางค์ก่อด้วยอิฐซึ่งมีอายุเก่าลงไปอีกคือประมาณพุทธศตวรรษที่ 15 อยู่ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือขององค์ประธาน และที่มุมทิศตะวันออกเฉียงเหนือและทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าก่อด้วยศิลาแลง มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 18 ร่วมสมัยกันกับพลับพลาที่สร้างด้วยศิลาแลงข้างทางเดินที่เรียกว่า “โรงช้างเผือก”

กรมศิลปากรได้ทำการซ่อมแซมและบูรณะปราสาทหินพนมรุ้ง โดยวิธีอนาสติไลซิส คือ รื้อของเดิมลงมาโดยทำรหัสไว้ จากนั้นทำฐานใหม่ให้แข็งแรง แล้วนำชิ้นส่วนที่รื้อรวมทั้งที่พังลงมาทับไปก่อใหม่ที่เดิม โดยใช้วิธีการสมัยใหม่ช่วย และเนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย ปีพุทธศักราชที่ 2531 ได้มีพิธีเปิดอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2531 โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระมหากษัตริย์คุณเสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธาน และปลายปีเดียวกัน ก็ได้รับทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์กลับคืนมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้มีความงดงามและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และในช่วงเทศกาลสงกรานต์ จะมีงานนมัสการรอยพระพุทธรูปพนมรุ้ง จัดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ของทุกปี เปิดให้เข้าชมทุกวัน เวลา 08.30-16.30 น. ค่าเข้าชมชาวไทย 5 บาท ชาวต่างชาติ 20 บาท

การเดินทางไปชมปราสาทหินพนมรุ้งในกรณีที่ท่านมิได้นำรถยนต์ไปเอง ต้องใช้บริการของบริษัทขนส่ง จำกัด แล้วลงที่อำเภอนางรอง จะมีรถสองแถวรับจ้างเหมาขึ้นปราสาทพนมรุ้งคันละประมาณ 200-300 บาท หรือติดต่อโดยตรงที่ สำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง โทร. (044) 631746

วัดเขาอังคาร เขาอังคารเป็นภูเขาไฟดับสนิทแล้ว ห่างจากพนมรุ้ง 20 กิโลเมตร โดยลงมาจากพนมรุ้งลงบ้านตาเป็ก แล้วเลี้ยวซ้ายมาตามทางที่จะไปละหานทราย ประมาณ 13 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาเข้าทางลูกรังอีกประมาณ 7 กิโลเมตร พบโบสถ์มหาจินตพิลาศหลายชั้น ปัจจุบันมีวัดเขาอังคารอยู่บนยอดเขาเป็นวัดสวยงามสร้างเลียนแบบสถาปัตยกรรมสมัยต่างๆ หลายรูปแบบและภายในโบสถ์ มีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวพุทธชาดกเป็นภาษาอังกฤษด้วย

สถานที่น่าสนใจในเขตอำเภอนางรอง

อ่างเก็บน้ำทุ่งแหลม ริมทางหลวงหมายเลข 24 ทางด้านซ้ายมือระหว่างทางจากอำเภอนางรองไปปราสาทหินพนมรุ้ง เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ซึ่งได้รับการปรับปรุงให้เป็นที่พักริมทาง

มีศาลาริมน้ำรับลมเย็นสบาย และในบริเวณนี้มีฝูงนกเป็ดน้ำจำนวนมากมายอาศัยอยู่ในฤดูแล้ง

สถานที่ที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอประโคนชัย

ปราสาทหินเมืองต่ำ ตั้งอยู่ที่ตำบลจระเข้มาก ห่างจากปราสาทหินพนมรุ้ง 8 กิโลเมตร เส้นทางลาดยางตลอด การเดินทางสามารถใช้ได้ 2 เส้นทาง คือ

- 1.เส้นทางสายบุรีรัมย์-นางรอง-พนมรุ้ง เมื่อถึงปราสาทหินพนมรุ้ง 8 กิโลเมตร จะพบทางแยกขวาเข้าปราสาทเมืองต่ำเป็นระยะทางอีก 5 กิโลเมตร
- 2.เส้นทางบุรีรัมย์-ประโคนชัย จากตัวอำเภอประโคนชัยใช้ทางหลวงหมายเลข 2221 เป็นระยะทาง 13 กิโลเมตร แยกซ้ายไปปราสาทเมืองต่ำอีก 5 กิโลเมตร

ประวัติความเป็นมาของปราสาทหินเมืองต่ำยังไม่ทราบชัด เพราะไม่พบหลักฐานที่แน่นอนว่าสร้างขึ้นเมื่อใด หรือใครเป็นผู้สร้าง มีลักษณะของศิลปะขอมแบบบาปวน ซึ่งมีอายุอยู่ในราว พ.ศ. 1550-1625 โดยลักษณะของศิลปะขอมแบบคลังซึ่งมีอายุราว พ.ศ. 1508-1555 ปะปนอยู่ด้วย ภาพสลักส่วนใหญ่เป็นภาพเทพในศาสนาฮินดู จึงอาจกล่าวได้ว่า ปราสาทแห่งนี้คงจะสร้างขึ้นประมาณพุทธศตวรรษที่ 15-17 เพื่อใช้เป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู

ตัวปราสาท ประกอบด้วยสิ่งก่อสร้างหลัก คือ ปราสาทอิฐ 5 องค์ สร้างอยู่บนฐานเดียวกัน ก่อด้วยศิลาแลง องค์ปราสาททั้ง 5 ตั้งเรียงกันเป็น 2 แถว แถวหน้า 3 องค์ แถวหลัง 2 องค์ ปราสาทประธาน ซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดตั้งอยู่ตรงกลางแถวหน้า ปัจจุบันคงเหลืออยู่เพียงส่วนฐาน ส่วนองค์อื่นๆ ที่เหลืออยู่ก็มีสภาพที่ไม่สมบูรณ์ ปราสาททุกองค์มีประตูภายในปราสาทได้ด้านเดียว คือ ด้านทิศตะวันออก ด้านอื่นทำเป็นประตูหลอกต่างกัน แต่ปราสาทประธานมีมุขหน้าอีกชั้นหนึ่ง การขุดแต่งบริเวณปราสาทประธานได้พบทับหลังประตุมุขปราสาท สลักเป็นภาพเทพถือดอกบัวขาบประทับนั่งเหนือหน้ากาล แวดล้อมด้วยสตรีเป็นบริวาร หน้าบันสลักภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ส่วนทับหลังประตูปราสาทสลักเป็นเทพนั่งชันเข่าเหนือหน้ากาล และยังได้พบชิ้นส่วนลวดลายปูนปั้นประดับฐานอีกด้วย แสดงว่าปราสาทเหล่านี้ได้เคยมีปูนฉาบและปั้นปูนเป็นลวดลายประดับตกแต่งอย่างงดงาม สำหรับปราสาทบริวารอีก 4 องค์นั้นยังคงมีทับหลังติดอยู่เหนือประตูทางเข้า 2 องค์ คือ องค์ที่อยู่ทางทิศเหนือของแถวหน้า และองค์ทิศใต้ของแถวหลัง สลักภาพพระศิวะอุ้มนางอุมาบนพระเพลา ประทับนั่งอยู่บนหลังโคนนที และภาพพระวรุณทรงหงส์ ตามลำดับ จากการขุดแต่งได้พบยอดปราสาททำด้วยหินทรายสลักเป็นรูปดอกบัว ตกอยู่ในบริเวณฐานปราสาท หน้ากลุ่มปราสาทยังมีวิหารเป็นอาคารก่ออิฐ 2 หลัง ตั้งหันหน้าตรงกับปราสาทที่อยู่ด้านข้างทั้งสององค์

สิ่งก่อสร้างดังกล่าว ล้อมรอบด้วยกำแพงสองชั้น กำแพง

ชั้นในก่อด้วยหินทรายเป็นห้องแคบๆ ยาวต่อเนื่องกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมที่เรียกว่า ระเบียบคด กำแพงชั้นนอกเป็นกำแพงศิลาแลง กำแพงทั้งสองชั้นมีซุ้มประตูอยู่ในแนวตั้งตรงกันทั้ง 4 ด้าน ซุ้มประตูทั้งหมดยกเว้นซุ้มประตูของประตูชั้นในด้านทิศตะวันตกก่อด้วยหินทราย สลักลวดลายในส่วนต่างๆ อย่างงดงาม ตั้งแต่หน้าบัน ทับหลัง เสาติดผนัง ฯลฯ เป็นภาพเล่าเรื่องในศาสนาฮินดูและลวดลายที่ผูกขึ้นจากใบไม้ ดอกไม้ที่มักเรียกรวมๆ ว่า ลายพันธุ์พฤกษา

ระหว่างกำแพงชั้นในและกำแพงชั้นนอก เป็นลานกว้างปูด้วยศิลาแลง มีสระน้ำขุดเป็นรูปหักมุมตามแนวกำแพงอยู่ทั้ง 4 มุม กว้างขอบสระด้วยแท่งหินแลงก่อเรียงเป็นชั้นบันไดลงไปยังกันสระขอบบนสุดทำด้วยหินทรายเป็นลำตัวนาคซึ่งชูคอแผ่พังพานอยู่ที่มุมสระ เป็นนาค 5 เศียรเกลี้ยงๆ ไม่มีเครื่องประดับศีรษะ

ราคาค่าเข้าชมปราสาทเมืองต่ำ คนไทย 5 บาท ชาวต่างประเทศ 20 บาท

ปราสาทบ้านบุ หรือธรรมศาลา หรือบ้านมีไฟ ตั้งอยู่ในโรงเรียนบ้านบุวิทยาสรณ์ ตำบลจระเข้มาก การเดินทางใช้เส้นทางเดียวกับทางไปปราสาทเมืองต่ำ โดยปราสาทบ้านบุจะอยู่ริมทางหลวงหมายเลข 2221 ห่างจากทางแยกเข้าปราสาทเมืองต่ำไปทางประโคนชัย 1.5 กิโลเมตร

ลักษณะของตัวปราสาท มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมของสิ่งก่อสร้างที่เชื่อกันว่าเป็นที่พักสำหรับคนเดินทาง (นักแสวงบุญ) ตามที่กล่าวถึงในจารึกประวัติศาสตร์พระขรรค์ ประเทศกัมพูชา ลักษณะเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง 5.10 เมตรยาว 11.50 เมตร ก่อด้วยศิลาแลง กรอบประตูหน้าต่างทำด้วยศิลาทราย หันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีประตูเข้า-ออกเชื่อมติดกับองค์ปราสาททางด้านหน้า ภายในมีแท่นวางรูปเคารพอยู่ 1 แท่น พบชิ้นส่วนทับหลัง สลักภาพพระพุทธรูปปางสมาธิในซุ้มเรือนแก้ว 2 ชั้น ซึ่งเป็นหลักฐานยืนยันอายุการสร้างและลัทธิทางศาสนาในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ห่างจากอาคารประมาณ 4 เมตร มีร่องรอยกำแพงก่อด้วยแลงเหลือเป็นแนวเสมอพื้นดินพอให้รู้ขอบเขต

กุฏิถ้ำหนองบัวราย หรือ ปราสาทหนองกง (ใกล้เชิงเขาพนมรุ้ง) อยู่ห่างจากเชิงเขาพนมรุ้งไปทางทิศใต้ประมาณ 2.8 กิโลเมตร ตามเส้นทางพนมรุ้ง-ประโคนชัย มีสิ่งสำคัญคือ

ปราสาท สร้างด้วยศิลาแลง เป็นรูปสี่เหลี่ยมย่อมุมกว้าง 5 เมตร มีประตูด้านหน้าอยู่ทางตะวันออก ส่วนทางทิศเหนือ ทิศใต้

และทิศตะวันตก ทำเป็นประตูหลอก ศิลาทับหลังประตูमुखจำหลัก เป็นพระพุทธรูปปางสมาธินั่งอยู่เหนือเศียรเกียรติมุข มือทั้งสองของเกียรติมุขจับพวงมาลัย ยอดปราสาททำย่อเป็นบัวเชิงบาตร 4 ชั้น แต่ละชั้นมีกสิปขนุนศิลาจำหลักลายและรูปภาพตั้งประดับ

กำแพง ก่อด้วยแลง ประตูกำแพงทำอย่างประตูซุ้มอยู่ทางทิศตะวันออก ส่วนริมทางข้างซ้ายมีเนินดินสูงประมาณ 2 เมตร กว้างประมาณ 3-4 เมตร เป็นคันยาวเหยียดไปไม่น้อยกว่า 1 กิโลเมตร บนสันเนินมีรากฐานสิ่งก่อสร้างขนาดย่อมๆอยู่ 2-3 ตอน ห่างจากสันเนินออกไปเล็กน้อยมีหนองน้ำกว้างใหญ่ เรียกว่า หนองบัววาย (บาราย) หรือสระเพลง

สถานที่ที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอบ้านกรวด

แหล่งหินตัด ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบ้านกรวด บริเวณเขากลอยและเขากระเจียว การเดินทางใช้เส้นทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย ทางหลวงหมายเลข 219 ต่อด้วยทางสายประโคนชัย-บ้านกรวด ทางหลวงหมายเลข 2075 เดินทางตั้งอยู่ในเขตอำเภอบ้านกรวด บริเวณเขากลอยและเขากระเจียว การเดินทางใช้เส้นทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย ทางหลวงหมายเลข 219 ต่อด้วยทางสายประโคนชัย-บ้านกรวด ทางหลวงหมายเลข 2075 เดินทางเลยบ้านกรวดไปทางละหานทราย 6 กิโลเมตร มีแยกซ้ายเข้าแหล่งหินตัดอีก 2 กิโลเมตร ทางลาดยางตลอดสาย

แหล่งหินตัดนี้ เป็นแหล่งหินทรายที่คนสมัยขอม ตัดเอาไปสร้างปราสาทต่างๆ ในเขตอีสานใต้ ทั่วบริเวณมีหินทรายก้อนใหญ่น้อยเรียงรายอยู่ทั่วไป บางก้อนยังมีร่องรอยสกัดหินปรากฏอยู่นอกจากนั้น บริเวณนี้ยังเป็นสถานปฏิบัติธรรมของวัดสวนธรรมศิลา ได้รับการดูแลและปรับปรุงสถานที่ให้สะอาดสวยงาม และมีทางเดินจากแหล่งหินตัดไปยังจุดชมวิวนยอดเขา

แหล่งเตาโบราณ ตั้งอยู่ที่โรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ 21-22 ทางหลวงหมายเลข 2075 ห่างจากตัวเมือง 66 กิโลเมตร นักโบราณคดีได้สำรวจพบเตาเผาและเครื่องปั้นดินเผาโบราณจำนวนมาก พบว่ามีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 14-19 โดยเตาเผาเหล่านี้ ได้ผลิตเครื่องถ้วยเขมรเพื่อเป็นสินค้าป้อนให้กับเมืองต่างๆ ในกัมพูชา และในภูมิภาคต่างๆ โดยมีการทำอุตสาหกรรมขนาดใหญ่โต และขยายขอบเขตการผลิต

ไปยังพื้นที่ใกล้เคียงอีกด้วย กรมศิลปากรได้ทำการขุดแต่งเตาโบราณ 2 แห่งคือ เตาสวายและเตานายเจียน ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอบ้านกรวดเป็นระยะทาง 5 และ 10 กิโลเมตร ตามลำดับ ส่วนเครื่องปั้นดินเผาที่ขุดพบสามารถชมได้ที่หอศิลปกรรมบ้านกรวด ในบริเวณที่ว่าการอำเภอบ้านกรวด

สถานที่ที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอปะคำ

วัดโพธิ์ย้อย ตั้งอยู่ที่บ้านปะคำ หมู่ที่ 1 ตำบลปะคำ จากตัวจังหวัดบุรีรัมย์ใช้เส้นทางหลวงสาย 208 (บุรีรัมย์-นางรอง) ถึงอำเภอนางรอง แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงสาย 2118 (นางรอง-ปะคำ) จนถึงทางแยกอำเภอปะคำจากนั้นจึงเลี้ยวซ้าย จะพบวัดโพธิ์ย้อยซึ่งตั้งอยู่ใกล้สี่แยกทางด้านขวามือ

วัดโพธิ์ย้อย เป็นวัดที่ไม่เก่าแก่นัก จึงไม่ได้ถูกมองและศึกษาในรูปแบบของศิลปกรรมก่อสร้าง หากแต่มีความสำคัญด้วยมีโบราณวัตถุต่างๆ ที่พบในบริเวณใกล้เคียงเก็บรักษาไว้ ได้แก่ ทับหลัง 5 ชิ้น ใบเสมา 3 แผ่น เสาศิลา 5 หลัก ชิ้นส่วนเสากรอบประตู และฐานศิวลึงค์อย่างละชิ้น

สำหรับทับหลังซึ่งตั้งอยู่ทางด้านหน้าพระประธาน ด้านขวาสลักเป็นภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณประทับในขุมเรือนแก้วแวดล้อมด้วยลายพันธุ์พฤกษา กล่าวกันว่าเป็นทับหลังที่เคลื่อนย้ายมาจากประสาทรินบ้านโคกปราสาทหรือที่เรียกว่า ปราสาทบ้านโคกจิว ซึ่งตั้งห่างออกไปประมาณ 3 กิโลเมตร ทางทิศเหนือ ทับหลังด้านซ้ายสลักเป็นภาพเล่าเรื่องการถวายสตรีให้กับบุคคลผู้มีอำนาจ อาจเป็นกษัตริย์หรือเทพ ภาพบุคคลนั่งเรียงกันภายในขุม มีลายพันธุ์พฤกษาล้อมรอบ และมีปลายทับหลัง 2 ข้าง เป็นภาพมังกรหันหน้าออกคายนลายก้านต่อดอก

ส่วนทับหลังด้านหลังพระประธาน ด้านขวาสลักเป็นภาพพระอิศวรทรงโคในขุมเรือนแก้วเหนือหน้ากาล ซึ่งใช้มือทั้งสองยึดจับที่ท่อนพวงมาลัย 2 ข้าง มีลายมาแบ่งที่เสี้ยวเป็นรูปบุคคลนั่งในขุมเหนือดอกบัวมีก้านประกอบและทับหลังบนกฏีก 1 ชิ้น สลักเป็นภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณเหนือหน้ากาล ซึ่งใช้มือยึดที่ท่อนพวงมาลัย ด้านข้างพระอินทร์เป็นภาพสิงห์ยืน

จากลักษณะทางด้านศิลปกรรมของทับหลังเหล่านี้ สามารถกำหนดอายุโดยประมาณได้ว่าอยู่ในราวช่วงพุทธศตวรรษที่ 16 ซึ่งตรงกับศิลปะขอมแบบเกลี้ยง และบาปวน

นอกจากนี้ยังมีโบราณวัตถุอื่นๆ เช่น เสาศิลาสลักเป็นรูปโยคีภายในขุมและใบเสมา ปักกระจายอยู่รอบอุโบสถ เสาที่สลักเป็นรูปธรรมจักรอย่างสวยงาม และยังมีชิ้นส่วนของฐานศิวลึงค์ด้วย

บริเวณที่ตั้งวัดโพธิ์ย้อยสันนิษฐานว่าอาจเคยเป็นอาคารที่เรียกกันว่า อโรคยศาล ด้วยฐานอุโบสถไม่ตั้งอยู่บนฐานโบราณสถานเก่าก่อด้วยศิลาแลง ซึ่งอาจจะเป็นฐานปราสาททางด้านหลังอุโบสถมีร่องรอยของสระน้ำโบราณรูปสี่เหลี่ยม

และศิลาจารึกที่เรียกว่า จารึกด่านปะคำ ซึ่งเป็นจารึกประจำอโรคยศาล ก็มีการกล่าวถึงในเอกสารของนักสำรวจชาวฝรั่งเศสว่าได้ไปจากวัดนี้ แต่เรียกชื่อว่าวัดปะคำ วัดโพธิ์ข้อย่อยจึงนับเป็นสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์

นอกจากนี้ ด้านหน้าศูนย์ยังมีร้านจำหน่ายผ้าไหม ผ้ามัดหมี่ คุณภาพดีอีกด้วย

สถานที่ที่น่าสนใจในเขตอำเภอพุทไธสง

พระเจ้าใหญ่วัดหงษ์ พระเจ้าใหญ่เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ปางสมาธิขนาดหน้าตัก 1.6 เมตร สูง 2 เมตร สร้างด้วยศิลาแลง มีลักษณะของศิลปะพื้นเมือง ประดิษฐานอยู่ที่วัดหงษ์ หรือวัดศิระแสด เป็นที่เคารพสักการะของประชาชนจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังพบพระพิมพ์รูปใบขนุน “รวมปาง” สำริด และพระพุทธรูปแกะสลักจากนอแรดที่ใต้ฐาน พระเจ้าใหญ่ด้วย ในวันขึ้น 14 ค่ำ หรือวันแรม 1 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี จะจัดงานเฉลิมฉลองขึ้น โดยมีชาวอำเภอพุทไธสง และจังหวัดต่างๆ ไปนมัสการกราบไหว้เป็นจำนวนมาก

การเดินทางไปวัด จากตลาดพุทไธสง ถึงทางแยกเลี้ยวขวา ใช้เส้นทางที่จะไปพยุหะภูมิพิสัย ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร และมีทางแยกเข้าวัดอีก 2 กิโลเมตร

สถานที่ที่น่าสนใจในเขตอำเภอยุวราช

สวนนก ตั้งอยู่ริมอ่างเก็บน้ำห้วยตลาด ตำบลห้วยราช การเดินทางใช้เส้นทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย ทางหลวงหมายเลข 219 ประมาณ 15 กิโลเมตร มีทางลูกรังแยกซ้ายไปประมาณ 2 กิโลเมตร เขตสวนนกนี้ ได้ประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยตลาดเป็นที่อยู่อาศัยของนกนานาชนิด ซึ่งมีทั้งนกท้องถิ่นและนกที่อพยพมาจากประเทศแถบหนาว บริเวณสวนนกมีต้นไม้ร่มรื่น และมีศาลาพักผ่อนอ่างเก็บน้ำสำหรับพักผ่อนและชมชีวิตความเป็นอยู่ของนกในบริเวณนี้

สถานที่ที่น่าสนใจในเขตอำเภอนาโพธิ์

ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าไหมบ้านนาโพธิ์ ตั้งอยู่ในเขตตัวอำเภอนาโพธิ์ การเดินทางใช้เส้นทางสายบุรีรัมย์-พุทไธสง ทางหลวงหมายเลข 2074 ไปบรรจบกับทางหลวงหมายเลข 202 บริเวณกิโลเมตรที่ 21 มีทางแยกเข้าตัวอำเภอนาโพธิ์ เป็นระยะทาง 10 กิโลเมตร

ในบริเวณศูนย์หัตถกรรมแห่งนี้ มีโรงทอผ้าไหม ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในด้านการพัฒนาฝีมือให้ได้มาตรฐานทั้งรูปแบบวิธีผลิต และลวดลาย รวมทั้งการให้สี ซึ่งส่วนใหญ่ใช้สีจากธรรมชาติ

สถานที่ที่น่าสนใจในเขตกิ่งอำเภอโนนดินแดง

อนุสาวรีย์เราสู้ อยู่ที่ตำบลโนนดินแดง ริมทางหลวงสาย ละหานทราย-ตาพระยา ทางหลวงหมายเลข 3068 ทางด้านซ้ายมือ สร้างขึ้นเมื่อปี 2522 เพื่อเป็นการรำลึกถึงวีรกรรมของประชาชน ตำรวจ ทหาร ที่เสียชีวิตจากการต่อสู้ผู้ก่อการร้าย และได้รับพระราชทานนาม “เราสู้” เป็นชื่อของอนุสาวรีย์แห่งนี้

เขื่อนลำนางรอง อยู่ในเขตบ้านโนนดินแดง ห่างจากอนุสาวรีย์เราสู้ประมาณ 1 กิโลเมตร ก่อนถึงอนุสาวรีย์จะพบทางแยกเข้าไปทางซ้าย เป็นลักษณะเขื่อนดินฐานคอนกรีต มีถนนลาดยาง บนสันเขื่อนเชื่อมต่อไปยังหมู่บ้านตัวอย่างหมู่บ้านพัฒนาหนองตาเขาวัว และหนองหัว ซึ่งอยู่ใกล้ชายแดน ประมาณ 20 กิโลเมตรเท่านั้น ที่สันเขื่อนมีหินลอย (หินภูเขาไฟอีกชนิดหนึ่ง) เป็นก้อนและแผ่น สีสันแบ่งกันเป็นชั้นๆ สวยงาม ซึ่งได้นำออกไปกองไว้กั้นน้ำเขาสันเขื่อน และใกล้กับเขื่อนลำนางรองนี้มีเขื่อนคลองมะนาวซึ่งมีขนาดเล็กกว่า แต่ก็สวยงามสงบเงียบ ซึ่งเป็นสถานที่พักผ่อนของชาวบุรีรัมย์อีกแห่งหนึ่ง

ปราสาทหนองหงส์ ตั้งอยู่ที่บ้านโนนดินแดง ตำบลโนนดินแดง การเดินทางจากจังหวัดบุรีรัมย์ ใช้ทางหลวงสาย 219 ถึงอำเภอลำทะเมนชัย จากสี่แยกตรงไปตามทางหลวงสาย 2075 จนถึงนิคมบ้านกรวด เลี้ยวขวาเข้าทางสาย 2121 จนถึงอำเภอละหานทราย เลี้ยวซ้ายเข้าทางสาย 3068 ผ่านสี่แยกปะคำ ตรงต่อไปถึงบ้านโนนดินแดง เลี้ยวซ้ายเข้าเขื่อนลำนางรอง ตัวปราสาทอยู่ทางด้านซ้ายของแนวสันเขื่อน และห่างจากเขื่อนประมาณ 300 เมตร ตัวปราสาทเป็นปรางค์ 3 องค์ ก่อด้วยอิฐ ตั้งบนฐานก่อด้วยศิลาแลงต่อเนื่องเป็นฐานเดียวกัน หันหน้าไปทางทิศตะวันออกมีประตูเข้าออกทางด้านหน้าอีก 3 ด้าน เป็นประตูหลอก ปรางค์ทั้งสามมีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมไม้สิบสอง องค์กลางขนาดใหญ่กว่าสององค์ที่ขนาบข้าง แต่เดิมเคยมีทับหลังประดับจำหลักลายอย่างสวยงาม คือ องค์ทิศเหนือสลักเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑเหนือหน้ากาล ซึ่งมีมือยึดท่อนพวงมาลัยแวดล้อมด้วยลายพันธุ์พฤกษาอีก 2 องค์ที่เหลือ คือ องค์กลางและองค์ด้านทิศใต้ก็มีลักษณะ

คล้ายกันต่างกันว่าภาพตรงกลาง คือ ทับหลังปราสาทองค์กลางสลักเป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ องค์ทิศใต้เป็นรูปพระอิศวรทรงโค ด้านหน้าของปราสาทองค์กลาง มีทางเดินยื่นยาวออกไป มีบันไดทางด้านหน้าและด้านข้างทั้งสอง นอกจากนี้ยังมีวิหารหรือบรรณาลัยอีก 1 หลัง ก่อด้วยศิลาแลงหันหน้าเข้าหาปราสาทองค์ทิศใต้ อาคารทั้งหมดล้อมรอบด้วยกำแพงศิลาแลง มีซุ้มประตูด้านหน้าและด้านหลัง มีคูน้ำรูปตัวยู (U) ล้อมรอบอีกทีหนึ่ง การกำหนดอายุสมัยของปราสาทนั้น จากลักษณะการก่อสร้างและศิลปกรรมที่พบซึ่งตรงกับศิลปะเขมรแบบบาปวน ซึ่งมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 16

สถานที่ที่น่าสนใจในเขตกิ่งอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์

กุ๊สวนแดง ตั้งอยู่ตรงข้ามโรงเรียนกุ๊สวนแดงวิทยาคม บ้านดอนหวาย ตำบลดอนหวาย การเดินทางจะใช้เส้นทางบุรีรัมย์-พยุภูมิพิสัย ทางหลวงหมายเลข 219 ระยะทาง 70 กิโลเมตร แยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 202 ทางไปอำเภอประทาย อีกประมาณ 40 กิโลเมตร จะพบทางแยกเข้าสู่กุ๊สวนแดงด้านซ้ายมือ เลี้ยวเข้าไปอีก 1.5 กิโลเมตร หรือจากบุรีรัมย์ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 2074 ผ่านอำเภอกุเมือง ไปอำเภอพุทไธสง แยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 202 ไปอีก 20 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าสู่กุ๊สวนแดงอีก 1.5 กิโลเมตร

ลักษณะของกุ๊สวนแดง สามารถบอกได้ว่าเป็นโบราณสถานแบบขอมอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยปราสาทอิฐ 3 องค์ ตั้งเรียงในแนวเหนือ-ใต้ บนฐานศิลาแลงเดียวกัน อาคารทั้งหมดหันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีประตูหน้าเพียงประตูเดียว อีก 3 ด้านสลักเป็นประตูหลอก ปราสาทองค์กลางมีขนาดใหญ่และมีสภาพที่ค่อนข้างสมบูรณ์เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ด้านหน้าที่มุขยื่นออกมาเล็กน้อย ตรงหน้าบันเหนือประตูหลอกทั้ง 3 ด้าน มีลักษณะยื่นออกมาและมีแผ่นศิลาทรายรองรับ ส่วนปราสาทอีก 2 องค์ มีขนาดเล็กกว่าฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีประตูเดียวทางด้านหน้าเช่นกัน ส่วนผนังอีก 3 ด้าน ก่อเรียบทึบสำหรับบนพื้นหน้าปราสาทมีส่วนประกอบสถาปัตยกรรมหินทรายอื่นๆ ตกหล่นอยู่ เช่น ฐานบัวยอดปราสาท กลิษณนูนรูปขนาด 6 เศียร อายุของกุ๊สวนแดงสามารถกำหนดได้จากทับหลังของปราสาท ซึ่งปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑสถาน

แห่งชาติพระนคร อยู่ราวพุทธศตวรรษที่ 17 เนื่องจากภาพสลักบนทับหลังทั้งหมดมีลักษณะตรงกับศิลปะขอมแบบนครวัด ที่มีอายุอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าว อาทิ ทับหลังสลักภาพพระนารายณ์ตรีวิกรม (ตอนหนึ่งในวามนาวตาร แสดงภาพพระนารายณ์ปางพระบาท 3 ก้าวเหยียบโลกบาดาล โลกมนุษย์ และโลกสวรรค์) ทับหลังภาพศิวนาฏราช ทับหลังภาพการกวณเกษียรสมุทร ทับหลังภาพนารายณ์บรรทมสินธุ์ ฯลฯ แต่ละชิ้นมีขนาดใหญ่สวยงามน่าสนใจยิ่ง

งานประเพณี

นอกจากวันสำคัญทางศาสนา วันสงกรานต์ และวันขึ้นปีใหม่ ชาวบุรีรัมย์ยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่าง เช่น เทศกาลเดือน 5 มีการทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำให้ผู้สูงอายุ มีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น สะบ้า ชักเย่อ ฯลฯ บางท้องถิ่น เช่น อำเภอพุทไธสง จะมีการตั้งบังไฟ เทศกาลเข้าพรรษามีการประกวดเทียนเข้าพรรษา เทศกาลเดือน 12 มีประเพณีลอยกระทง แล้วยังมีงานประเพณีของชาวจังหวัดบุรีรัมย์ที่สืบทอดกันมาอีกหลายงาน เช่น

งานนมัสการพระเจ้าใหญ่ที่วัดหงษ์ บ้านศีร์ษะแสด ตำบลมะเพ็ญ อำเภอพุทไธสง จัดงานในวันเพ็ญเดือน 3 เป็นงานที่ยิ่งใหญ่มาก เพราะพระเจ้าใหญ่เป็นพระพุทธรูปที่ชาวบุรีรัมย์และชาวอีสานทั่วไปเลื่อมใสศรัทธามาก

งานนมัสการรอยพระพุทธบาทจำลอง ที่เขากระโดง อำเภอเมือง จัดงานในวันเพ็ญเดือน 3 เช่นกัน ประชาชนจะไปนมัสการรอยพระพุทธบาทจำลองและพระสุภัทรบพิตร ตลอดจนถึงเวียนเทียนกันอย่างคับคั่ง

งานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง เป็นงานประจำปีของประชาชนในเขตอำเภอนางรองและอำเภอประโคนชัย จัดขึ้นในเทศกาลสงกรานต์ กำหนดเป็นวันขึ้นเขาพนมรุ้ง จัดในวันเพ็ญ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ของทุกปี

งานแข่งเรือ เป็นงานประเพณีของชาวอำเภอสตึก จัดแข่งในแม่น้ำมูล มีเรือจากอำเภอใกล้เคียงในจังหวัดสุรินทร์ มาร่วมแข่งขัน จัดขึ้นวันเสาร์ อาทิตย์แรกของเดือนพฤศจิกายน

งานมหรหรรรมว่าวอีสานและงานขึ้นปล้อยภูเขาไฟกระโดง หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวประมาณช่วงต้นเดือนธันวาคม ประมาณวันที่ 1-2 ธันวาคมของทุกปี จะมีการจัดงานมหรหรรรมว่าวอีสาน ในงานจะมีการประกวดขบวนแห่ 12 นักชัศร และการประกวดธิดาฟ้าอีสาน จากสาวงามทั่วภาคอีสาน

งานเครื่องเคลือบพันปี จัดขึ้นที่อำเภอบ้านกรวด ในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี เพื่อเป็นการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ในอำเภอบ้านกรวด

สินค้าพื้นเมือง

ผ้าไหม ผ้าฝ้ายทึงดงามของพุทโธสง ปลาย่อมอ้อยที่
 ประโคนชัย มะพร้าวเผา ขาหมูเลิศรสของนางรอง กุนเชียง
 และไก่ย่างลำปลายมาศ หัวผักกาดหวานอบน้ำผึ้งขนานแท้
 ตั้งเดิมของกระสัง และกุ้งอ้อยที่สตึก นักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อ
 สินค้าดังกล่าวได้จากร้านต่างๆ ในตัวเมือง เช่น

- ร้านฝ้าย ถนนธานี โทร. 612551
- ร้านสะหลี ถนนศรีเพชร โทร. 611869
- ร้านเลี้ยงฮวด ถนนศรีเพชร โทร. 611552
- ศูนย์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน 8 กิโลเมตรจากตัวเมือง ถนนบุรีรัมย์
 ประโคนชัย อำเภอเมือง (แกะสลักหินทรายเป็นรูปโบราณวัตถุต่างๆ
 รับทำตามสั่งเท่านั้น)

รถเช่า (รหัสทางไกล 044)

บุรีรัมย์ทรานสปอร์ต ถนนจระ	611905
ต่อเขต ถนนสุนทรเทพ	611366
ฝ้าย ถนนธานี	612551
ชมรมมัคคุเทศก์ ถนนบุลำดวน	613613
เฮงกี้ ถนนสุนทรเทพ	612318

หมายเลขโทรศัพท์ที่สำคัญ (รหัสทางไกล 044)

สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์	611449
ประชาสัมพันธ์บุรีรัมย์	611957
โรงพยาบาลบุรีรัมย์	611262, 611282
ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์	611221
สถานีตำรวจจังหวัดบุรีรัมย์	611234
สถานีรถไฟบุรีรัมย์	611202
สำนักงานขนส่งจังหวัดบุรีรัมย์	611595, 612534
อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง	631746

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 1
 2102-2104 ถนนมิตรภาพ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000
 โทร. (044) 213666-7 โทรสาร 213667
 พื้นที่ความรับผิดชอบ : นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ชัยภูมิ